

**DEN DANSKE
UDVANDRING TIL
AMERIKA: DANS
AARSAGER OG VEJE**

Published @ 2017 Trieste Publishing Pty Ltd

ISBN 9780649767670

Den danske udvandring til Amerika: dens aarsager og veje by P. S. Vig

Except for use in any review, the reproduction or utilisation of this work in whole or in part in any form by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including xerography, photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, is forbidden without the permission of the publisher, Trieste Publishing Pty Ltd, PO Box 1576 Collingwood, Victoria 3066 Australia.

All rights reserved.

Edited by Trieste Publishing Pty Ltd.
Cover @ 2017

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, re-sold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior consent in any form or binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.triestepublishing.com

P. S. VIG

**DEN DANSKE
UDVANDRING TIL
AMERIKA: DANS
AARSAGER OG VEJE**

Den danske Udvandring til Amerika dens Aarsager og Veje

tilligemed en Udsigt over dansk Litteratur om
Amerika og dansk-amerikanske Skrifter om
Danskernes Liv og Færd herovre, Rej-
sen til Amerika samt Træk fra
Udvandrerens Liv her
i Landet.

AF P. S. VIG.

Et Bidrag til Danskernes Historie
udenfor Danmark.

Udgivet i Anledning af Verdensudstillingen
i San Francisco, 1915.



BLAIR, NEEL
DANISH LUTH. PUBL. HOUSE
1915

FORORD.

Idet jeg lader dette lille Skrift udgaa, anser jeg det for rigtigt at fremlægge de Grunde, som har bevæget mig dertil. Før det første maa jeg have Lov til at nævne min Kærlighed til og deraf følgende Interesse for mine medudvandrede Landsmænd her i Landet, som er noget kendt af de Skrifter om Danske i Amerika, jeg tidligere har udgivet. Den Tanke, at mange af mine Landsmænd fra alle Egne her i Landet i Aar vil mødes i San Francisco, hvor vore Landsmænd allerede har gjort saa meget for at vort fælles Fædreland kan fremtræde paa en værdig Maade ved det store Møde af Nationerne, som der vil finde Sted, bragte mig til at antage, at en Redegørelse for den danske Udvandring til Amerika i det hele vilde være paa sin Plads ved en saadan Lejlighed. Noget større Skrift var det mig, paa Grund af min Stilling og Arbejde, ikke muligt at faa udarbejdet i den Tid og med de Midler, jeg raader over. Men noget maatte der gøres, mente jeg, og hvad jeg saa har formaaet i den Retning, fremlægger jeg herved for mine Landsmænd som mit ringe Bidrag til de i Amerika

boende Danskes værdige Repræsentation ved den højtidelige Lejlighed, i Anledning af hvilken det fremkommer.

Noget stort og nyt har jeg ikke at byde paa, som man snart vil se. Jeg har kun søgt at finde de Veje, ad hvilke den danske Del af den store Folkestrøm, som nu kaldes Amerika, til de forskellige Tider er gaaet og paapege de Aarsager, som gjorde at disse Veje fulgtes. Hvorledes det saa er lykkedes mig at løse denne Opgave, maa andre bedømme.

P. S. Vig.

Blair, i Marts, 1915.

INDLEDNING.

De udvandrede Danske og deres Betydning for Danmark.

Hvor længe det er siden, at Danskerne kom til Danmark, kan ingen sige, da det skete i den forhistoriske Tid, men at de er indvandrede dertil, er der ingen Tvivl om, og at det samme Folk siden dets første Indvandring har boet i Landet efter sit store Flertal er ligeledes temmelig sikkert, ligesom det altid har talt det samme Sprog.

Fra meget tidlig Tid har det Folk, som talte den danske Tunge, bestaaet af to Parter: Den, som blev ved den hjemlige Arne, Kværssidderne, og det var ifølge Sagens Natur altid den største, — og saa dem, der stævnedes ud til de omboende Lande, i og udenfor Europa, siden tillige i og udenfor den gamle Verden. I en vis Forstand kan man sige, at de sidste fortsatte Folkets oprindelige Historie, idet de tog den Vandring op, som først bragte deres Forfædre til Danmark, medens Kværssidderne satte deres Kraft ind paa at udvide de hjemlige Vidder. Fra en anden Side set kan det siges, at Udfarerne arbejdede med i den større Historie, medens Kværssidderne fortsatte den hjemlige. Det danske Folk er ikke ene om den Ting, som findes hos alle Folk, til den ene Tid mere kendeligt end en anden.

Det er ofte nok fremhævet, hvilken Betydning

Danmark har haft, har og burde have for dem, der stævnedes ud og blev Danske udenfor Danmark. Det hænger naturligt sammen med, at Kværsidderne mener at have Ret til ene at kalde sig danske, medens de udfarne mer eller mindre hører til de fremmede. Det skadede dog vist ikke, at Sagen ogsaa blev set fra den anden Side. Da Forbindelsen aldrig gik helt itu mellem de to Parter af det samme Folk, der har Hjem og Sprog om end ikke Opholdssted eller Opgaver tilfælles, har der ogsaa kunnet være Paavirkning fra begge Sider, og de udvandrede Danske har haft deres Betydning ogsaa for dem, der blev der hjemme. Det kan vistnok historisk godtgøres, at det er de udvandrede Danske, der i sin Tid bragte Kultur og Kristendom til de hjemlige Lande og beredte Vejen for disse Faktorer hos deres Frænder i Hjemmet.

Og vilde man sige: Ja, det var dengang, men nu? Maa man ikke sige, at Udvandring, set fra Hjemlandets Synspunkt, betyder Tab, nationalt, socialt og financielt? Det kommer ikke blot an paa, hvorfra man ser paa en Sag, men hvorledes man ser paa den.

Der er ingen Tvivl om, at Udvandring kan være Tab i nævnte Retninger og ofte er det. Men Vinding kan ofte se ud som Tab og er alligevel Vinding. Det er helt vist, at Udvandring er et af de Midler, som tjener til at knytte de forskellige Nationer sammen som intet andet. Blade og Bøger, ved vi nok, gaar fra Land til Land, Opfindelser og Opdagelser ligesaa, men de Ting naar kun de forholdsvis faa indenfor den enkelte Nation. Efter min Overbevisning er Amerikas Betydning under den nuværende forfærdelige Krig i Europa

ikke mindst en Følge af, at Amerika rummer alle Nationers Blod inden for sine Grænser, at næsten alle Folk paa Jorden er repræsenteret her, som de maaske ikke er det noget andet Sted, maaske end ikke i selve deres Hjem.

Men nu Betydningen for Danmark af den store danske Udvandring til Amerika. Ja, vi var mange, der stævnedes hid over, hvor vore Stamme-frænder havde lagt Grunden til Verdens største Nation maaske, men i hvert Fald til Verdens største Forsøgsstation nu for Tiden. Men desto mere Plads blev der jo for dem, der blev hjemme, og desto flere Opgaver stilledes de overfor, — det maa da vel ikke være det rene Tab! —

Det danske Navn har ogsaa vi Del i og staar vi i Gæld til, ja, det betyder maaske mere for os end for dem, der blev hjemme. Vi har været med til at bringe det videre ud i Verden og dybere ind end det kunde komme paa nogen anden Maade. — Det kan da ikke være noget Tab! Ja, men er I saa Danske? Spørger man der hjemme. Danske i Danmark er vi ikke, kan vi ikke være, det er helt vist. Men jeg maa have Lov til at sige, at Danskerne i Danmark er ikke nær saa danske, som de selv mener, og paa den anden Side er de Danske i Amerika mere danske end de selv ved af eller som danske Turister, der har været et Svip i Amerika, beretter om dem, naar de kommer hjem.

Som Medlem af en dansk Frimenighed i Amerika, maa det være mig tilladt at udtale, at vi danske Udvandrere her i Amerika, som ikke vilde slippe vor kristne Tro eller vore Fædres Kirke, er bleven nødt ind i den Opgave, som man i Danmark har gruet for at komme til at staa overfor: at dan-

ne en luthersk Frikirke uden Statsgaranti og i det Hele uden alle Midler undtagen saadanne, som ved fælles Tilskud kunde bringes tilveje, for det meste af dem, der havde mindst af denne Verdens Gods og Begavelse, men havde desto mere at undvære til fælles Bedste, saaledes som det jo gerne er Tilfældet over alt, hvor fælles Opgaver skal løses. Opgaven: en dansk evangelisk luthersk Frikirke blandt Danske i Amerika, er naturligvis ikke bleven løst, som den burde og skulde, det føler de bedst, som har haft mest med den at gøre. Den har desværre ikke kunnet glæde sig ved nogen stærk Tilslutning fra den danske Befolknings Side, heller ikke ved velvillig Forstaaelse hos dem, der har arbejdet i den danske Presse i Amerika eller ved den Medhjælp af ledende Mænd i den danske Folkøkirke, som burde have været selvfølgelig. Til Overflod har den faaet af det helt modsatte af de nævnte Ting: Ligeegyldighed hos den store danske Befolkning, Mistænkelliggørelse og nedsattende Kritik fra Pressens og fornem Fjærnhed fra de kirkelige Lederes Side. Alligevel er den danske lutherske Frikirke i Amerika mere end et Forsøg, en glædelig Virkelighed, som vi haaber vil faa sin store Betydning ogsaa for den hjemlige danske Kirke i kommende Dage, — saaledes som det bevisligt er gaaet i andre Lande i Europa, der har haft Forstaaelse af deres udvandrede Frænders kirkelige Virksomhed i Amerika.

Det er vel en Kendsgerning, at medens Danskheden i Danmark i de sidste 40—50 Aar er bleven mere og mere europæiseret, saa blomstrer den og sætter de skønneste Frugter blandt Danskerne i Sønderjylland, maaske det ældste Danmark i Euro-